

**«Թեղուտ» ՓԲԸ
Ֆինանսական հաշվետվություններ
2009թ. դեկտեմբերի 31-ին
ավարտված տարվա համար**

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	3
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն	5
Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվություն	6
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն	7
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվություն	8
Ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություն	9

KPMG Armenia cjsc
8th floor, Erebuni Plaza Business Center,
26/1 Vazgen Sargsyan Street
Yerevan 0010, Armenia

Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա ՓԲԸ
ՀՀ, Երևան, 0010
Վ.Սարգսյանի փ. 26/1,
«Էրեբունի Պլազա» Բիզնես-Կենտրոն,
8-րդ հարկ

Telephone Բեռայնոս + 374 (10) 566 762
Fax Ֆաքս + 374 (10) 566 762
Internet Ինտերնետ www.kpmg.am

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«Թեդուտ» ՓԲԸ
Տնօրենների խորհրդին

Ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ եզրակացություն

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «Թեդուտ» ՓԲԸ-ի (այսուհետ՝ «Ընկերություն») կից ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունը՝ առ 31 դեկտեմբերի 2009թ., հաշվետու տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունները, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները և այլ բացատրական ծանոթագրություններ:

Ղեկավարության պատասխանատվությունը ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Մույն ֆինանսական հաշվետվությունների՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն կազմման և ճշմարիտ ներկայացման համար պատասխանատու է ղեկավարությունը: Այս պատասխանատվությունը ենթադրում է սխալների կամ խարդախության արդյունքում առաջացող էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման համար տեղին ներքին վերահսկողության համակարգի մշակում, ներդրում և կիրառում: Այս պատասխանատվությունը ենթադրում է նաև համապատասխան հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ընտրություն և կիրառություն, ինչպես նաև ողջամիտ հաշվապահական գնահատականների օգտագործում:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը

Մեր պատասխանատվությունն է անցկացված աուդիտի արդյունքում արտահայտել կարծիք ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ: Մենք աուդիտն անցկացրեցինք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Այդ ստանդարտներով պահանջվում է, որ մենք հետևենք էթիկայի համապատասխան պահանջներին և աուդիտը պլանավորենք ու իրականացնենք՝ ֆինանսական հաշվետվություններն էական խեղաթյուրումներից զերծ լինելու մասին ողջամիտ երաշխիք ձեռք բերելու նպատակով:

Աուդիտորական աշխատանքները ներառում են այնպիսի ընթացակարգերի իրականացում, որոնք թույլ են տալիս ձեռք բերել աուդիտորական ապացույցներ ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված գումարների և բացահայտումների վերաբերյալ: Ընտրված ընթացակարգերը կախված են աուդիտորի դատողությունից, ներառյալ ֆինանսական հաշվետվությունների՝ խարդախությանը կամ սխալներով պայմանավորված էական խեղաթյուրումների ռիսկի գնահատումը: Այս ռիսկը գնահատելիս աուդիտորը դիտարկում է ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ կերպով ներկայացման համար կիրառվող ներքին վերահսկողության համակարգը, որպեսզի մշակի համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր, բայց ոչ կազմակերպության ներքին վերահսկողության համակարգի արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Աուդիտորական աշխատանքները ներառում են նաև ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման ժամանակ կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համապատասխանության, ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական գնահատումների խելամտության, ինչպես նաև ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացման գնահատումը:

Մենք գտնում ենք, որ ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավականաչափ են և համապատասխան մեր կարծիքի հիմք հանդիսանալու համար:

Եզրակացություն

Մեր կարծիքով ֆինանսական հաշվետվությունները, բոլոր էական առումներով, ճշմարիտ են ներկայացնում Ընկերության ֆինանսական վիճակը առ 31 դեկտեմբերի 2009թ., ինչպես նաև նրա գործունեության արդյունքներն ու դրամական միջոցների հոսքերը հաշվետու տարվա համար՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխան:

Հանգամանքների յուսաբանում

Առանց վերապահումով դրական կարծիք արտահայտելու՝ մենք ուշադրություն ենք հրավիրում ծանոթագրություն 2-ի (դ) կետին, որտեղ ներկայացվում է, որ Ընկերությանն անհրաժեշտ է ֆինանսավորում իր ներկա գործառնություններն իրականացնելու, հանքը շահագործման նախապատրաստելու և ապագա գործունեության համար: Այս հանգամանքը, ծանոթագրություն 2-ի (դ) կետում ներկայացված այլ հիմնահարցերի հետ մեկտեղ, վկայում է էական անորոշության առկայության մասին, ինչը կարող է զգալի կասկածների տեղիք տալ գործունեությունն անընդհատության սկզբունքով շարունակելու Ընկերության կարողության վերաբերյալ:

Լևոնյու Քոչաքչյան
Տնօրեն

KPMG

«Քեյ-Փի-Էմ-Ջի Արմենիա» ՓԲԸ
1 հունիսի 2010թ.

Հակոբ Հարությունյան
Աուդիտի բաժնի մենեջեր

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2009թ.	2008թ.
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Ոչ ընթացիկ ակտիվներ			
Հիմնական միջոցներ	6	5,464,196	3,462,291
Ոչ նյութական ակտիվներ	7	83,094	83,094
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով	8	3,115,025	2,847,259
Փոխհատուցելի ԱԱՀ		657,888	472,012
Ընդամենը ոչ ընթացիկ ակտիվներ		9,320,203	6,864,656
Ընթացիկ ակտիվներ			
Պաշարներ	10	142,654	108,468
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր		1,208	42,093
Կանխավճարներ ընթացիկ ակտիվների և ծախսերի գծով		22,789	964,407
Կանխավճարի տեսքով կատարած ֆինանսական ծախսեր	11	151,030	151,030
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ		6,642	894
Ընդամենը ընթացիկ ակտիվներ		324,323	1,266,892
Ընդամենը ակտիվներ		9,644,526	8,131,548
ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ԵՎ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ			
Սեփական կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	12	3,100,100	3,100,100
Զբաղիված շահույթ		(113,917)	(59,790)
Ընդամենը սեփական կապիտալ		2,986,183	3,040,310
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ			
Վճարվելիք այլ հարկեր		-	64,100
Ընդամենը ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		-	64,100
Ընթացիկ պարտավորություններ			
Վարկեր և փոխառություններ	13	6,423,820	4,621,164
Պահուստներ	14	48,286	52,408
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	15	116,354	266,286
Վճարվելիք շահութահարկ		-	439
Վճարվելիք այլ հարկեր		69,883	86,841
Ընդամենը ընթացիկ պարտավորություններ		6,658,343	5,027,138
Ընդամենը պարտավորություններ		6,658,343	5,091,238
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		9,644,526	8,131,548

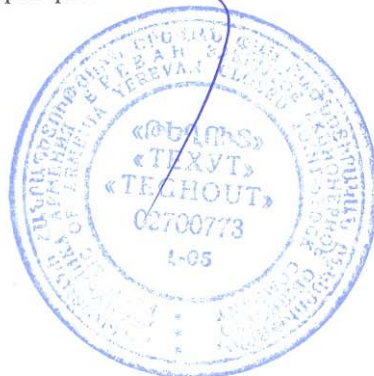
«Թեղուտ» ՓԲԸ
 Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն
 2009թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	Ծնթգ.	2009թ.	2008թ.
Այլ եկամուտ		14,270	11,089
Վարչական ծախսեր		(50,962)	(46,530)
Այլ ծախսեր		(19,610)	(6,034)
Գործառնական գործունեության արդյունքները		(56,302)	(41,475)
Շահույթ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից		2,175	(18,638)
Վնաս մինչև շահութահարկով հարկումը		(54,127)	(60,113)
Շահութահարկի գծով ծախս	5	-	(439)
Տարվա վնասը և ընդամենը համապարփակ վնասը		(54,127)	(60,552)

Ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են ղեկավարության կողմից 2010թ. հունիսի 1-ին և վերջինիս անունից ստորագրվել են:

Վարչի Սեջունյան
 Գործադիր Վարչության նախագահ

Սկրտիչ Պետրոսյան
 Գլխավոր հաշվապահ

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 9-ից 36-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

«Թեղուտ» ՓԲԸ
 Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվություն
 2009թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

հազ. դրամ	Բաժնետիրական կապիտալ	Չբաշխված շահույթ	Ընդամենը
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2008թ. (առույիտ չանցած)	100	762	862
Տարվա ընդամենը համապարփակ վնասը			
Տարվա վնասը և ընդամենը համապարփակ վնասը	-	(60,552)	(60,552)
Գործառնություններ սեփականատերերի հետ՝ գրանցված ուղղակիորեն սեփական կապիտալում			
Թողարկված բաժնետոմսեր	3,100,000	-	3,100,000
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2008թ.	3,100,100	(59,790)	3,040,310
Տարվա ընդամենը համապարփակ վնասը			
Տարվա վնասը և ընդամենը համապարփակ վնասը	-	(54,127)	(54,127)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2009թ.	3,100,100	(113,917)	2,986,183

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին հաշվետվությունը պետք է դիտարկվի 9-ից 36-րդ էջերում ներկայացված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ		
Հաճախորդներից ստացված դրամական միջոցներ	46,429	886
Մատակարարներին և աշխատակիցներին վճարված դրամական միջոցներ	(61,022)	(1,017,970)
Տրված կանխավճարների դիմաց մատակարարներից ստացված դրամական միջոցներ	904,178	-
Վճարված ԱԱՀ	(262,031)	(331,425)
Վճարված այլ հարկեր	(9,509)	(977)
Կանխավճարի տեսքով կատարած ֆինանսական ծախսեր	-	(151,030)
Վճարված շահութահարկ	(439)	(49)
Գործառնական գործունեությամբ օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր	617,606	(1,500,565)
ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ		
Հոսքեր հիմնական միջոցների վաճառքից	7,035	5,315
Ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	-	(82,817)
Հիմնական միջոցների ձեռքբերում և կառուցում	(2,539,193)	(5,771,725)
Ներդրումային գործունեությամբ օգտագործված դրամական միջոցների հոսքեր	(2,532,158)	(5,849,227)
ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ		
Հոսքեր բաժնետիրական կապիտալի թողարկումից	-	3,100,000
Հոսքեր փոխառություններից	1,920,300	5,332,718
Փոխառությունների մարում	-	(1,085,281)
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից	1,920,300	7,347,437
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ/(նվազում)	5,748	(2,355)
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեսկզբի դրությամբ	894	3,249
Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները տարեվերջի դրությամբ	6,642	894

1 Նախապատմություն

(ա) Գործարար միջավայր

Հայաստանի գործարար միջավայրը

Հայաստանում տեղի են ունեցել քաղաքական և տնտեսական փոփոխություններ, որոնք ազդեցություն են ունեցել ու կշարունակեն ազդեցություն ունենալ այս միջավայրում գործող ձեռնարկությունների գործունեության վրա: Հետևաբար, Հայաստանի գործարար միջավայրում ծավալած գործունեությանը հատուկ են ռիսկեր, որոնք բնորոշ չեն այլ շուկաներին: Ի լրումն, կապիտալի և վարկային շուկաներում դժգոհություն ու դրա ազդեցությունը Հայաստանի տնտեսության վրա ավելի են բարձրացրել տնտեսական անորոշության մակարդակը գործարար միջավայրում: Սույն ֆինանսական հաշվետվություններն արտացոլում են Ընկերության ֆինանսական վիճակի և գործառնությունների վրա գործարար միջավայրի ազդեցության ղեկավարության գնահատականը: Ապագա գործարար միջավայրը կարող է տարբերվել ղեկավարության գնահատականից:

(բ) Կազմակերպությունը և հիմնական գործունեությունը

«Թեղուտ» ՓԲԸ-ն («Ընկերություն») հանդիսանում է փակ բաժնետիրական ընկերություն՝ Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքացիական օրենսգրքի սահմանման համաձայն: Ընկերությունը հիմնադրվել է 2006թ. մայիսին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն:

Ընկերության իրավաբանական հասցեն է. Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, Խանջյան 19:

Ընկերության համար նախատեսված ապագա հիմնական գործունեությունը մոլիբդենի ու պղնձի խտանյութի արտահանումը, մշակումը և իրացումն է: Ընկերությունն ունի Հայաստանի հյուսիսում գտնվող Թեղուտի մոլիբդենի և պղնձի հանքերի շահագործման լիցենզիա (տես ծանոթագրություններ 7 և 17 (բ)): Ներկայումս Ընկերությունը ներգրավված է հանքարդյունաբերական գույքի զարգացման և հանքի տարածքում հարստացուցիչ գործարանի կառուցման աշխատանքներում:

Ընկերության հայտարարված բաժնետիրական կապիտալը կազմում է 3,100,100 հազար դրամ: Ընկերությունն ամբողջովին պատկանում է «Արմենիան Քափրը Փրոգրամ» ՓԲԸ-ին:

Ընկերության վերջնական վերահսկող անձն է հանդիսանում պրն. Վալերի Մեջլումյանը, ով իրավասու է կառավարել Ընկերության գործառնություններն իր սեփական հայեցողությամբ և իր շահերից ելնելով: Նա նաև մասնակցություններ ունի Ընկերությանը չպատկանող այլ ընկերություններում: Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մանրամասները ներկայացված են ծանոթագրություն 20-ում:

2 Պատրաստման հիմունքներ

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) պահանջների համաձայն:

(բ) Չափման հիմունքները

Ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են սկզբնական արժեքի հիմունքով:

(գ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է Ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթը և սույն ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման արժույթը: Ֆինանսական ամբողջ տեղեկատվությունը ներկայացված է դրամով՝ հազարների ճշտությամբ:

(դ) Անընդհատության սկզբունք

Ընկերությունը գտնվում է Թեղուտի հանքը շահագործման նախապատրաստելու փուլում և ի վիճակի չէ ստեղծել դրամական միջոցների դրական հոսքեր մինչև որ հանքը չգործի և, այդ իսկ պատճառով, ամբողջովին կախված է արտաքին ֆինանսավորումից:

Ընկերությանը պահանջվում են զգալի ֆինանսական միջոցներ հանքը շահագործման փուլին հասցնելու, պղնձի ու մոլիբդենի արտադրությունը սկսելու և ՀՀ կառավարության նկատմամբ ստանձնած պարտավորվածությունները կատարելու համար: Գեկավարության գնահատմամբ հանքը շահագործման նախապատրաստելու, գործարանը և այլ շինությունները կառուցելու համար կպահանջվի երկու տարի՝ սկսած հաշվետու ամսաթվից, իսկ խտանյութի արտադրությունը կսկսվի երրորդ տարում: Այսպիսով, Ընկերության ապագա գործառնությունների և ակտիվների փոխհատուցելիության, ներառյալ 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերության կողմից ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով կատարած 2,965,219 հազար դրամ գումարով կանխավճարների (2008թ-ին՝ 2,724,021 հազար դրամ) (տես՝ ծանոթագրություն 8) վրա էական ազդեցություն կունենան հանքի շահագործման սկզբնական ներդրումային փուլի համար ֆինանսավորում ստանալու ժամկետները:

2009թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում Ընկերությունը կրել է 54,127 հազար դրամ գումարով վնաս (2008թ-ին՝ 60,552 հազար դրամ), Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունները գերազանցում են ընթացիկ ակտիվները 6,334,020 հազար դրամով (2008թ-ին՝ 3,760,246 հազար դրամ), և Ընկերությունն ունի ներդրումային ու գնումների զգալի պարտավորվածություններ (տես՝ ծանոթագրություն 17):

2008թ. հունիսին Ընկերությունը ստորագրեց վարկային պայմանագիր «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի (Ռուսաստանի Դաշնություն) հետ՝ 249,500 հազար ԱՄՆ դոլար ընդհանուր գումարով վարկային գծի համար (1 ԱՄՆ դոլարը = 377.89 դրամ՝ 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ): Հետագայում, իրացվելիության ճգնաժամը և մետաղի գների անկումը համաշխարհային շուկայում 2008թ. երկրորդ կեսին հանգեցրին ֆինանսավորման դադարեցմանը: 2009թ. մարտի սկզբից մետաղի գները սկսեցին վերականգնվել համաշխարհային շուկայում: 2009թ-ին «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի հետ համաձայնեցվեցին 283,300 հազար ԱՄՆ դոլար ընդհանուր գումարով նոր վարկային պայմանագրի նոր հիմնական պայմանները, որը պետք է փոխարինի բանկի հետ կնքած առաջին պայմանագիրը: Սույն ֆինանսական հաշվետվությունների ստորագրման ամսաթվի դրությամբ նոր վարկային պայմանագիրը գտնվում էր «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի ղեկավարության կողմից ուսումնասիրման և հաստատման փուլում:

Ներկայացվող ֆինանսական հաշվետվությունները չեն ներառում որևէ ճշգրտում գործունեությունն անընդհատության սկզբունքով շարունակելու Ընկերության անկարողության հետ կապված, քանի որ դեկլարությունը մոտ ապագայում ակնկալում է «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ից ձեռք բերել բավարար ֆինանսավորում՝ հանքի զարգացման փուլի աշխատանքները շարունակելու համար: Ավելին, Ընկերության վերջնական վերահսկող կողմն իր մտադրությունն է արտահայտել անհրաժեշտության դեպքում Ընկերությանը տրամադրել ֆինանսական աջակցություն և ապահովել համապատասխան իրացվելիություն, որն անհրաժեշտ է ընթացիկ ծախսերն ու ֆինանսական պարտականությունները կատարելու համար:

(ե) Գնահատումների և դատողությունների օգտագործում

Այս ֆինանսական հաշվետվությունները ՖՀՄՄ-ի պահանջներին համապատասխան պատրաստելու համար դեկլարությունը կատարել է մի շարք դատողություններ, գնահատումներ և ենթադրություններ, որոնք ազդեցություն ունեն հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների, եկամտի և ծախսի ներկայացված գումարների վրա: Փաստացի արդյունքները կարող են տարբերվել այդ գնահատումներից:

Գնահատումներն ու համապատասխան ենթադրությունները շարունակաբար վերանայվում են: Հաշվապահական գնահատումների վերանայումները ճանաչվում են այն ժամանակաշրջանում որում վերանայվել են և այն ապագա ժամանակաշրջաններում, որոնց վրա կարող են ազդեցություն ունենալ:

Այն ենթադրությունների և գնահատումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որոնք ենթադրում են հաջորդ ֆինանսական տարում էական ճշգրտման ռիսկ, ներկայացված է հետևյալ ծանոթագրություններում.

- Ծանոթագրություն 2(դ) – անընդհատության սկզբունք
- Ծանոթագրություն 2(զ) – հանքաքարի պաշարներ
- Ծանոթագրություն 8 – ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով կատարած կանխավճարների փոխհատուցելիություն
- Ծանոթագրություն 14 – պահուստներ

(զ) Հանքաքարի պաշարներ

Թեղուտի հանքի հանքաքարի առաջին գնահատումը կատարել է ԽՍՀՄ Պաշարների պետական կոմիտեն 1991թ-ին: Կոմիտեի գնահատմամբ հանքաքարի պաշարներ կազմում էին մոտավորապես 454 միլիոն տոննա, որում պղնձի միջին բաղադրությունը կազմում էր 0.35%, իսկ մոլիբդենի միջին բաղադրությունը՝ 0.022%:

Հանքի հանքաքարի ընդհանուր պաշարների մոտ 35%-ի գնահատումները վերագնահատվել են և հանքի շահագործման առաջին փուլի պլանը մշակվել է 2008թ-ի կեսին՝ Strathcona Mineral Services Limited կողմից օգտակար հանածոների գնահատման և հաշվետվությունների ներկայացման ստանդարտների համաձայն, որի արդյունքներն հետևյալն են (միլիոն տոննայով)՝ 135,8 տոննա - չափված (Measured), 14.2 տոննա - ենթադրվող (Indicated), 16.6 տոննա - նախնական գնահատված (Inferred): Գնահատման և շահագործման պլանի առաջին փուլն ենթադրում է 113.6 տոննա հանքաքարի արտահանում մինչև 2022թ., որում պղնձի միջին բաղադրությունը կկազմի 0.33% և մոլիբդենի միջին բաղադրությունը՝ 0.011%: Հանքաքարի մնացած պաշարների համար պետք է մշակվեն գնահատման և շահագործման պլաններ, երբ շահագործման առաջին փուլը մոտենա իր ավարտին:

Հանքաքարի պաշարների քանակությունները գնահատելիս առկա են մի շարք անորոշություններ, ներառյալ Ընկերության վերահսկողության ներքո չգտնվող բազմաթիվ գործոններ: Հանքաքարի պաշարների գնահատումները հիմնված են հորատանցքների և այլ հանքանցքերի հանքաքարի նմուշներում բաղկացուցչի պարունակության ինժեներական գնահատումների վրա: Ի լրումն, որոշակի մետաղի շուկայական արժեքի նվազումը կարող է հանգեցնել նրան, որ միներալիզացիայի ցածր աստիճան ունեցող հանքաքարի որոշ պաշարներ կարող են դիտվել տնտեսապես ոչ նպատակահարմար հանքի հետագա օգտագործման համար: Ավելին, գործունեության իրականացման և բնօգտագործման թույլտվությունների առկայությունը, գործառնական և կապիտալ ծախսերի փոփոխությունները և այլ գործոնները կարող են էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության հանքաքարի պաշարների գնահատումների վրա:

(ե) Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և ներկայացման փոփոխություններ

2009թ. հունվարի 1-ից Ընկերությունը փոփոխություններ կատարեց ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացմանը վերաբերող իր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում:

Ընկերությունը կիրառում է վերանայված ՀՀՄՍ 1 «*Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում*» (2007թ.) ստանդարտը, որն ուժի մեջ է մտել 2009թ. հունվարի 1-ին: Վերանայված ստանդարտը պահանջում է, որպեսզի սեփական կապիտալի փոփոխությունների մասին հաշվետվությունում ներկայացվեն սեփականատերերի հետ իրականացված գործառնությունների արդյունքում սեփական կապիտալի բոլոր փոփոխությունները, մինչդեռ ոչ սեփականատերերի հետ իրականացված գործառնությունների արդյունքում սեփական կապիտալի բոլոր փոփոխությունները ներկայացվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Համեմատական տեղեկատվությունը վերաներկայացվել է՝ վերնայված ստանդարտի պահանջների հետ համապատասխանությունն ապահովելու նպատակով:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

Ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը կիրառվել է հետևողականորեն սույն ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների համար, բացառությամբ ծանոթագրություն 2 (ե) կետի, որտեղ ներկայացված են հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները:

(ա) Արտարժույթ

(i) Արտարժույթով գործարքներ

Արտարժույթով իրականացված գործարքները փոխարկվում են Ընկերության ֆունկցիոնալ արժույթի գործարքների օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքներով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերափոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Դրամային միավորների գծով արտարժույթով իրականացված գործարքներից շահույթը կամ վնասը հանդիսանում է հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ ֆունկցիոնալ արժույթով արտահայտված, արդյունավետ տոկոսադրույքով և ժամանակաշրջանի ընթացքում վճարումներով ճշգրտված ամորտիզացված արժեքի ու արտարժույթով արտահայտված և հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ գործող փոխարժեքով փոխարկված ամորտիզացված արժեքի տարբերությունը: Վերափոխարկումներից առաջացած արտարժույթային տարբերությունները ճանաչվում են

շահույթում կամ վնասում : Սկզբնական արժեքով չափվող արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային միավորները փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով:

(բ) Ֆինանսական գործիքներ

Ֆինանսական գործիքներն են հանդիսանում առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերը, դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, վարկերը և փոխառությունները, առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերը:

(i) Ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերությունը վարկերը և դեբիտորական պարտքերը ու դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները սկզբնապես ճանաչում է դրանց առաջացման օրը:

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, երբ ֆինանսական ակտիվից առաջացող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները կորցնում են իրենց ուժը, կամ երբ փոխանցում է ֆինանսական ակտիվից դրամական հոսքերի ստացման պայմանագրային իրավունքները, այսինքն գործարքում, որում փոխանցվում են ֆինանսական ակտիվի սեփականության հետ կապված, ըստ էության, բոլոր ռիսկերն ու հատույցները: Մասնակցությունը փոխանցված ակտիվում, որն առաջացել կամ պահպանվել է Ընկերության կողմից, ճանաչվում է որպես առանձին ակտիվ կամ պարտավորություն:

Վարկերը և դեբիտորական պարտքերն իրենցից ներկայացնում են ֆիքսված կամ որոշելի վճարումներով ակտիվներ, որոնք գնանշված չեն ակտիվ շուկայում : Այս ակտիվներն ի սկզբանե ճանաչվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքին ուղղակիորեն վերագրելի բոլոր ծախսերը: Սկզբնական ճանաչումից հետո վարկերը և դեբիտորական պարտքերը չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը՝ հանած արժեզրկումից կորուստները: Վարկերը և դեբիտորական պարտքերը ներառում են առևտրական ու այլ դեբիտորական պարտքերը:

Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ են համարվում դրամական միջոցների մնացորդները և մինչև երեք ամիս կամ պակաս ժամկետայնությամբ ցպահանջ ավանդները: Բանկային օվերդրաֆտները, որոնք ենթակա են վճարման ըստ պահանջի և կազմում են Ընկերության դրամական միջոցների կառավարման բաղկացուցիչ մասը, համարվում են դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների տարր՝ դրամական միջոցների հոսքերի հաշվետվության նպատակների համար:

(ii) Ֆինանսական պարտավորություններ

Բոլոր ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումը տեղի է ունենում առք ու վաճառքի օրը, երբ Ընկերությունը դառնում է գործիքի պայմանագրային դրույթների կողմ:

Ընկերությունն ապաճանաչում է ֆինանսական պարտավորությունը, երբ պայմանագրում նշված պարտականությունը կատարվում է կամ չեղյալ է համարվում կամ ուժը կորցնում է:

Ընկերության ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններն են վարկերն ու փոխառությունները և առևտրական ու այլ կրեդիտորական պարտքերը:

Այս ֆինանսական պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումը տեղի է ունենում իրական արժեքով՝ գումարած գործարքին ուղղակիորեն վերագրելի բոլոր ծախսերը: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ ածանցյալ ֆինանսական գործիքները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են՝ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում արտացոլվելով զուտ գումարով, միայն այն դեպքում, եթե Ընկերությունն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն:

(iii) Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսեր

Սովորական բաժնետոմսերը դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Սովորական բաժնետոմսերի թողարկմանն ուղղակիորեն վերագրելի լրացուցիչ ծախսումները ճանաչվում են որպես սեփական կապիտալի նվազում՝ առանց հաշվի առնելու հարկային հետևանքները:

(գ) Հիմնական միջոցներ

(i) Ծանաչում և չափում

Հիմնական միջոցների միավորները ներկայացված են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները:

Սկզբնական արժեքը ներառում է ակտիվի ձեռքբերմանն ուղղակի վերագրելի ծախսումները: Սեփական ուժերով կառուցված ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է նյութերի արժեքը, ուղղակի աշխատուժի գծով ծախսերը, ակտիվն իր նպատակային օգտագործման համար աշխատանքային վիճակի բերելու հետ անմիջականորեն կապված ցանկացած այլ ծախսումները, ակտիվի ապատեղակայման և քանդման ծախսերը, տեղանքի վերականգնման ծախսերը, ինչպես նաև կապիտալացված փոխառության ծախսումները: Ձեռք բերված համակարգչային ծրագիրը, որը հանդիսանում է համապատասխան սարքավորման ֆունկցիոնալության անբաժանելի մասը, կապիտալացվում է որպես սարքավորման մաս:

Երբ հիմնական միջոցի միավորը բաղկացած է օգտակար ծառայության տարբեր ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, այդ բաղկացուցիչները հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցների առանձին միավորներ (հիմնական բաղկացուցիչներ):

Հիմնական միջոցի միավորի օտարումից ստացված շահույթը և վնասը որոշվում են համեմատելով օտարումից ստացված մուտքերը հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի հետ և ճանաչվում են զուտ հիմունքով «Այլ եկամուտ» հոդվածում՝ շահույթում կամ վնասում:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հիմնական միջոցների բաղկացուցիչ փոխարինման ծախսերը ճանաչվում են միավորի հաշվեկշռային արժեքում, երբ հավանական է, որ Ընկերություն կհոսեն այդ միավորի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները և վերջինիս արժեքը հնարավոր կլինի արժանահավատորեն չափել: Փոխարինվող բաղկացուցիչի հաշվեկշռային արժեքն ապաճանաչվում է: Հիմնական միջոցների ամենօրյա սպասարկման ծախսումները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(iii) Մաշվածություն

Մաշվածությունը հաշվարկվում է մաշվող գումարի գծով, որը ակտիվի սկզբնական արժեքն է՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների յուրաքանչյուր մասի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Հողատարածքի գծով մաշվածություն չի հաշվարկվում:

Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համեմատական ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- արտադրական սարքավորումներ 5 - 10 տարի
- շենքեր և կառույցներ 20 - 50 տարի
- փոխադրամիջոցներ 5 - 10 տարի
- այլ 5 - 10 տարի

Մաշվածության հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(դ) Ոչ նյութական ակտիվներ

(i) Ծանաչում և չափում

Ընկերության կողմից ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ունեն օգտակար ծառայության սահմանափակ ժամկետ, չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և կուտակված արժեզրկումից կորուստները:

(ii) Հետագա ծախսումներ

Հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ նրանք ավելացնում են այն առանձին ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները, որին վերաբերում են: Բոլոր այլ ծախսումները, ներառյալ Ընկերության ներսում ստեղծված գույվիլը և ֆիրմային անվանումները, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ առաջանալուն պես:

(iii) Ամորտիզացիա

Ամորտիզացիան հաշվարկվում է ակտիվի սկզբնական արժեքի կամ այլ փոխարինող գումարի գծով՝ հանած դրա մնացորդային արժեքը:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, քանի որ այս մեթոդն առավել ճիշտ է արտացոլում ակտիվի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտների օգտագործման մոդելը: Օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետներն ընթացիկ և համեմատական ժամանակաշրջանների համար հետևյալն են.

- լիցենզիաներ լիցենզիայի գործողության ժամկետ
- այլ ոչ նյութական ակտիվներ 5-10 տարի

Ամորտիզացիայի հաշվարկի մեթոդները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մնացորդային արժեքները վերանայվում են յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում և անհրաժեշտության դեպքում՝ ճշգրտվում:

(ե) Պաշարներ

Պաշարները ներկայացված են սկզբնական արժեքից և իրացման գուտ արժեքից նվազագույնով: Պաշարների սկզբնական արժեքը հաշվարկվում է «առաջին մուտք, առաջին ելք» սկզբունքով և ներառում է պաշարների ձեռք բերման ծախսերը, արտադրական կամ փոխարկման ծախսերը և դրանք ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսեր: Արտադրված պաշարների և անավարտ արտադրանքի դեպքում սկզբնական արժեքը ներառում է արտադրական վերադիր ծախսումների համապատասխան մասը՝ հիմք ընդունելով արտադրական նորմատիվային հզորությունը:

Իրացման գուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները:

(զ) Արժեզրկում

(i) Ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը գնահատվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն հայտնաբերելու նպատակով: Ֆինանսական ակտիվը համարվում է արժեզրկված, եթե անկողմնակալ վկայությունը ցույց է տալիս, որ ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի է ունեցել կորստի դեպք, և այդ կորստի դեպքը բացասական ազդեցություն է ունեցել տվյալ ֆինանսական ակտիվի ապագա գնահատված դրամական հոսքերի վրա, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը կարող է ներառել պարտականությունների չկատարումը կամ վճարումների հետաձգումը պարտապանի կողմից, Ընկերությանը վճարվելիք գումարի պայմանների այնպիսի վերանայում, որն Ընկերությունն այլ հանգամանքներում չէր դիտարկի, պարտապանի կամ թողարկողի սնանկացման հայտանիշները, արժեթղթի ակտիվ շուկայի վերացումը:

Ընկերությունը դիտարկում է արժեզրկման վկայությունն անհատական և խմբային հիմունքներով: Բոլոր առանձին վերցված նշանակալի դեբիտորական պարտքերը գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից՝ առանձին հիմունքով: Եթե բոլոր առանձին վերցված նշանակալի դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման առանձին վկայություն չի հայտնաբերվում, ապա դրանք գնահատվում են հավաքական հիմունքով՝ տեղի ունեցած, սակայն չբացահայտված արժեզրկման վկայություն հայտնաբերելու նպատակով: Դեբիտորական պարտքերը, որոնք առանձին վերցված նշանակալի չեն, գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից հավաքական հիմունքով՝ խմբավորելով ռիսկի համանման բնութագրերով դեբիտորական պարտքերը:

Հավաքական արժեզրկումը գնահատելիս Ընկերությունը դիտարկում է պարտականությունների չկատարման նախկինում առկա միտումները, մարումների ժամկետները, կրած վնասի գումարը, որոնք ճշգրտվում են հաշվի առնելով ղեկավարության դատողությունները, թե արդյոք ներկա տնտեսական և վարկավորման պայմանները թույլ են տալիս, որպեսզի փաստացի վնասը ավել կամ պակաս լինի նախկինում առկա միտումներով առաջարկվողներից:

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի արժեքկումից կորուստը հաշվարկվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և այդ ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով գեղջված դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերի ներկա արժեքի միջև տարբերություն: Կորստի գումարը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում պահուստային հաշվում՝ դեբիտորական պարտքերի դիմաց: Ընկերությունը շարունակում է ճանաչել արժեքրկված ակտիվի գծով տոկոսները գեղջի վերականգնման միջոցով: Եթե հետագայում տեղի ունեցած դեպքը հանգեցնում է արժեքկումից կորստի գումարի նվազեցմանը, ապա արժեքկումից կորստի գումարի նվազեցումը հակադարձվում է շահույթի կամ վնասի միջոցով:

(ii) Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Ընկերության ոչ ֆինանսական ակտիվների, բացառությամբ պաշարների և հետաձգված հարկային ակտիվների, հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ որոշելու արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեքրկված համարվել: Եթե որևէ այդպիսի հայտանիշ առկա է, ապա գնահատվում են ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարը որոշվում է որպես հետևյալ երկու մեծություններից առավելագույնը. օգտագործման արժեք և իրական արժեք՝ հանած վաճառքի ծախսերը: Օգտագործման արժեքը գնահատելիս դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերը գեղջվում են՝ օգտագործելով մինչև հարկումը գեղջման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի տվյալ շուկայի ներկա գնահատականը և այդ ակտիվին բնորոշ ռիսկերը: Արժեքկման ստուգման նպատակով ակտիվները խմբավորվում են ակտիվների փոքրագույն խմբերի, որոնք առաջացնում են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից մեծապես անկախ դրամական միջոցների ներհոսքեր («դրամաստեղծ միավոր»):

Արժեքկումից կորուստը ճանաչվում է, երբ ակտիվի կամ նրա դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է նրա փոխհատուցվող գումարը: Արժեքկումից կորուստները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում: Դրամաստեղծ միավորի գծով ճանաչված արժեքկումից կորուստը բաշխվում է համամասնական հիմունքով՝ դրամաստեղծ միավորի (միավորների խմբի) այլ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը նվազեցնելու նպատակով:

Նախորդ ժամանակաշրջաններում ճանաչված արժեքկումից կորուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ՝ բացահայտելու, թե առկա է արդյոք որևէ հայտանիշ, ըստ որի արժեքկումից կորուստը հնարավոր է, որ այլևս գոյություն չունի կամ նվազել է: Արժեքկումից կորուստը հակադարձվում է, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեքկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ, առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեքկումից կորուստ ճանաչված չլիներ:

(է) Աշխատակիցների հատուցումներ

Աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով պարտականությունները չափվում են առանց գեղջման և ծախսագրվում են համապատասխան ծառայությունը մատուցելուց հետո:

Պարտավորությունը ճանաչվում է այն գումարի չափով, որն ակնկալվում է վճարել կաճաժամկետ դրամական միջոցների տեսքով պարգևավճարների կամ շահույթի բաշխման պլանների համաձայն, եթե Ընկերությունն ունի ներկա իրավական կամ կառուցողական

պարտականություն այդ գումարը վճարել որպես անցյալ ծառայության արդյունք կամ կարող է արժանահավատորեն գնահատել պարտականությունը:

(ը) Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Ընկերությունը՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, ունի ընթացիկ իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել, և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Պահուստները որոշվում են ակնկալվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերը զեղչելով հարկումից առաջ այն դրույքով, որն արտացոլում է տվյալ շուկայում դրամի ժամանակային արժեքը և այդ պարտավորությանը հատուկ ռիսկերը:

Տեղանքի վերականգնում

Ընկերության բնապահպանության քաղաքականության և կիրառելի օրենսդրական պահանջների համաձայն տեղանքի վերականգնման ու ծառատունկի գծով ճանաչվել է պահուստ բաց հանքահորի շահագործման, հանքաքարի թափոնների կուտակման, ենթակառուցվածքների և հանքի տարածքում պոչամբարի ու գործարանի կառուցման հետ կապված: Համապատասխան ակտիվը ճանաչվել է հիմնական միջոցներում: Տեղանքի վերականգնման ծախսերը գնահատվում են ելնելով պարտականությունը կատարելու համար պահանջվող ծախսերի ներկա արժեքից՝ կիրառելով դրամական միջոցների գնահատված հոսքերը: Գրամական միջոցների հոսքերը զեղչվում են ռիսկի գործոն չպարունակող ներկա մինչև հարկումը դրույքով: Ջեղչի վերականգնումը ծախսագրվում է այն կրելիս և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում որպես ֆինանսական ծախս: Տեղանքի վերականգնման ապագա գնահատված ծախսերը վերանայվում են տարեկան կտրվածքով և փոփոխվում են ըստ անհրաժեշտության: Ապագա գնահատված ծախսերի, վերականգնման ժամկետների կամ կիրառվող զեղչի դրույքի փոփոխություններն ավելացվում կամ նվազեցվում են համապատասխան ակտիվի սկզբնական արժեքից:

(թ) Հասույթ

(i) Վաճառված ապրանքներ

Բնականոն գործունեության ընթացքում ապրանքների վաճառքից ստացված հասույթը չափվում է ստացված կամ ստացվելիք հատուցման իրական արժեքով՝ առանց վերադարձումների, առևտրային զեղչերի և իջեցումների: Հասույթը ճանաչվում է համոզիչ վկայության առկայության դեպքում՝ սովորաբար վաճառքի իրագործված պայմանագրի տեսքով, համաձայն որի գնորդին են փոխանցվել ապրանքների սեփականության հետ կապված ռիսկերի և հատույցների նշանակալի մասը, հատուցման ստացումը հավանական է, հնարավոր է արժանահավատորեն չափել գործարքի հետ կապված ծախսերը ու ապրանքների հնարավոր վերադարձը, չի դիտվում շարունակական մասնակցություն ապրանքների կառավարմանը և հնարավոր է արժանահավատորեն չափել հասույթի գումարը: Եթե գոյություն ունի հավանականություն, որ կտրամադրվեն զեղչեր և գումարը հնարավոր կլինի արժանահավատորեն չափել, ապա զեղչը ճանաչվում է որպես հասույթի նվազեցում՝ վաճառքի ճանաչման պահին:

(ii) Ծառայություններ

Մատուցված ծառայություններից ստացված հասույթը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գործարքի ավարտման աստիճանի չափով: Գործարքի ավարտման աստիճանը գնահատվում է ելնելով կատարված աշխատանքի ուսումնասիրության արդյունքներից:

(iii) Կոմիսիոն վճարներ

Երբ Ընկերությունը գործարքում հանդես է գալիս որպես գործակալ, այլ ոչ որպես՝ հիմնական կողմ, հասույթը ճանաչվում է Ընկերության կողմից վճարված կոմիսիոն վճարի գուտ գումարի չափով:

(ժ) Այլ ծախսեր

(i) Վարձակալության գծով վճարներ

Գործառնական վարձակալության գծով կատարված վճարները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով գծային մեթոդը վարձակալության գործողության ժամկետի ընթացքում: Վարձակալության գծով ստացված խրախուսիչ գումարները ճանաչվում են որպես վարձակալության գծով կատարած ընդհանուր վճարների բաղկացուցիչ մաս՝ վարձակալության գործողության ժամկետի ընթացքում:

Պայմանական վարձակալական վճարները հաշվառվում են վերանայելով նվազագույն վարձակալական վճարները վարձակալության գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում, երբ պայմանականության հանգամանքն այլևս առկա չէ և հաստատվել է վարձակալության գծով ճշգրտումը:

(ի) Ֆինանսական եկամուտ և ծախսեր

Ֆինանսական եկամուտը ներառում է ներդրումների գծով տոկոսային եկամուտը և փոխարժեքային տարբերություններից ստացված շահույթը: Տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում հաշվեգրվելուն պես՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Ֆինանսական ծախսերը ներառում են փոխառությունների գծով տոկոսային ծախսերը, փոխառությունների սկզբնական ճանաչման գծով զեղչի վերականգնումը, փոխարժեքային տարբերություններից առաջացած վնասը և ֆինանսական ակտիվների գծով ճանաչված արժեզրկումից կորուստները: Փոխառության գծով ծախսերը, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի չեն որակավորված ակտիվի ձեռքբերմանը, կառուցմանը կամ արտադրությանը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

Փոխարժեքային տարբերություններից առաջացած շահույթը և վնասը ներկայացվում են գուտ հիմունքով:

(լ) Շահութահարկ

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Ընթացիկ և հետաձգված հարկերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ այն մասի, որը վերաբերում է ձեռնարկատիրական գործունեության միավորներին կամ ուղղակիորեն սեփական կապիտալում կամ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված տարրերին:

Ընթացիկ հարկը տարվա շահութահարկի գծով ակնկալվող վճարման ենթակա հարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և ներառում է նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները:

Հետաձգված հարկը ճանաչվում է ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների միջև ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկը չի ճանաչվում այն ժամանակավոր տարբերությունների համար, որոնք առաջանում են ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական ճանաչման հետ կապված այն գործարքում, որը չի հանդիսանում ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում և որը ազդեցություն չունի հաշվապահական կամ հարկվող շահույթի վրա: Հետաձգված հարկի գումարը չափվում է կիրառելով հարկի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջիններս հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքների դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Հետաձգված հարկային ակտիվները և հետաձգված հարկային պարտավորությունները հաշվանցվում են, եթե Ընկերությունն ունի ընթացիկ հարկային ակտիվներն ընթացիկ հարկային պարտավորությունների դիմաց հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք և հետաձգված հարկային ակտիվներն ու հետաձգված հարկային պարտավորությունները վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից նույն հարկատուից կամ տարբեր հարկատուներից, սակայն Ընկերությունը մտադիր է հարկային պարտավորությունները մարել և հարկային ակտիվներն իրացնել գուտ հիմունքով կամ միաժամանակ իրացնել հարկային ակտիվներն ու մարել հարկային պարտավորությունները:

Հետաձգված հարկային ակտիվը ճանաչվում է չօգտագործված հարկային վնասների, հարկային արտոնությունների և նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների գծով, այն չափով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց դրանք կարող են օգտագործվել: Հետաձգված հարկային ակտիվները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ և նվազեցվում են այնքանով, որքանով հավանական չէ, որ հարկային օգուտը կիրացվի:

(Խ) Դեռևս չընդունված նոր ստանդարտներ և մեկնաբանություններ

Մի շարք նոր ստանդարտներ, այդ ստանդարտների փոփոխություններ և մեկնաբանություններ չէին գործում 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և չեն կիրառվել այս ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս: Այդ ստանդարտներից և փոփոխություններից ստորև ներկայացվածները հնարավոր է, որ ազդեցություն կունենան Ընկերության գործունեության վրա: Ընկերությունը մտադիր է ընդունել այդ ստանդարտները և դրանց փոփոխությունները, երբ վերջիններս մտնեն ուժի մեջ:

- Վերանայված ՀՀՄՍ 24 «Կապակցված կողմերի բացահայտումներ» (2009թ.) ստանդարտը ներկայացնում է կապակցված կողմերի հետ գործարքների և դրանց մնացորդների բացահայտման հիմնական պահանջների հետ կապված բացառություն, ներառյալ պարտավորվածությունները, կառավարության հետ առնչություն ունեցող կազմակերպությունների համար: Ի լրումն, ստանդարտը վերանայվել է ներկայացման որոշ պահանջներ հեշտացնելու նպատակով, որոնք նախկինում պարտադիր չէին հանդիսանում: Վերանայված ստանդարտը պետք է կիրառվի հետադարձ հիմունքով 2011թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ընկերությունը դեռևս չի որոշել այս փոփոխության հնարավոր ազդեցությունը:
- ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» ստանդարտը կգործի 2013թ. հունվարի 1-ին կամ հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Նոր ստանդարտը կիրառարակվի մի քանի փուլերով, և ենթադրվում է, որ կփոխարինի ՀՀՄՍ 39 «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում» ստանդարտը ծրագրի ավարտից հետո՝ մինչև 2010թ. վերջը: ՖՀՄՍ 9-ի հրապարակման առաջին փուլը, որը վերաբերում է ֆինանսական ակտիվների ճանաչմանը և չափմանը, ավարտվեց 2009թ. նոյեմբերին: Ընկերությունն ընդունում է, որ նոր ստանդարտը նախատեսում է բազմաթիվ

փոփոխություններ ֆինանսական գործիքների հաշվառման համար և հավանական է, որ էական ազդեցություն կունենա Ընկերության ֆինանսական հաշվետվությունների վրա: Այս փոփոխությունների ազդեցությունը կվերլուծվի ստանդարտի հաջորդ փուլերի հրապարակմանը զուգընթաց:

- Բազմաթիվ «ՖՀՄՄ-ների բարեփոխումները» կդիտարկվեն առանձին ստանդարտների կտրվածքով: Բոլոր փոփոխությունները, որոնք հանգեցնում են ներկայացման, ճանաչման կամ չափման հետ կապված հաշվառման փոփոխությունների, ուժի մեջ կմտնեն 2010թ. հունվարի 1-ից ոչ շուտ: Ընկերությունը դեռևս չի վերլուծել այս բարեփոխումների հնարավոր ազդեցությունն իր ֆինանսական վիճակի կամ գործունեության վրա:

4 Իրական արժեքի որոշում

Ընկերության հաշվապահական հաշվառման մի շարք դրույթներ և բացահայտումներ պահանջում են իրական արժեքի որոշում ինչպես ֆինանսական, այնպես էլ ոչ ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների համար: Իրական արժեքները որոշվել են չափման և բացահայտման նպատակով՝ հիմք ընդունելով ստորև ներկայացված մեթոդները: Կիրառելիության դեպքում, իրական արժեքների որոշման ժամանակ կատարած ենթադրությունների մասին լրացուցիչ տեղեկատվությունը բացահայտվում է ակտիվին կամ պարտավորությանը վերաբերող ծանոթագրությունում:

(ա) Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի իրական արժեքը, որը որոշվում է բացահայտման նպատակների համար, գնահատվում է որպես հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գործող շուկայական տոկոսադրույքով զեղչված դրամական միջոցների ապագա հոսքերի ներկա արժեք: Իրական արժեքը որոշվում է բացահայտման նպատակների համար:

(բ) Ֆինանսական պարտավորություններ

Իրական արժեքը, որը որոշվում է բացահայտման նպատակների համար, հաշվարկվում է հիմք ընդունելով մայր գումարի և տոկոսագումարների գծով դրամական միջոցների ապագա հոսքերի ներկա արժեքը՝ զեղչված հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գործող շուկայական տոկոսադրույքով:

5 Շահութահարկի գծով ծախս

Ընկերությունը շահութահարկը վճարում է 20% դրույքով (2008թ-ին՝ 20%):

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Ընթացիկ հարկի գծով ծախս		
Ընթացիկ տարի	-	439
	-	439
Հետաձգված հարկի գծով ծախս		
Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	(143,168)	(7,104)
Չճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն	143,168	7,104
	-	439

Արդյունավետ հարկային դրույքի համադրում

	2009թ.		2008թ.	
	հազ. դրամ	%	հազ. դրամ	%
Վնաս մինչև շահութահարկով հարկումը	(54,127)	100	(60,113)	100
Շահութահարկի հաշվարկ կիրառելի հարկային դրույքով	(10,825)	20	(12,023)	20
Չնվազեցվող ծախսեր	5,768	(11)	5,358	(9)
Նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների չհարկվող աճ պայմանավորված Ընկերության հարկային հաշվառման մեջ կանխավճարների գծով արտարժույթային տարբերություններով	(138,111)	(255)	-	-
Չճանաչված նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների փոփոխություն	138,111	255	7,104	(12)
Ընթացիկ տարվա վնաս, որի գծով հետաձգված հարկային ակտիվ չի ճանաչվել	5,057	(9)	-	-
	-	-	439	(1)

6 Հիմնական միջոցներ

հազ. դրամ	Հիմնական միջոցներ	Հող, շենքեր և կառույցներ	Փոխադրամիջոց.	Այլ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2008թ. (աուդիտ չանցած)	-	195,157	-	948	196,105
Ավելացումներ	1,838,064	1,237,187	164,424	98,811	3,338,486
Օտարումներ	(308)	(5,383)	-	(6,631)	(12,322)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2008թ.	1,837,756	1,426,961	164,424	93,128	3,522,269
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2009թ.	1,837,756	1,426,961	164,424	93,128	3,522,269
Ավելացումներ	800,004	1,273,080	12,265	60,292	2,145,641
Օտարումներ	(1,911)	-	-	(3,285)	(5,196)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2009թ.	2,635,849	2,700,041	176,689	150,135	5,662,714
Մաշվածություն					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2008թ. (աուդիտ չանցած)	-	-	-	-	-
Տարվա մաշվածությունը	48,550	1,170	6,606	3,715	60,041
Օտարումներ	(8)	-	-	(55)	(63)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2008թ.	48,542	1,170	6,606	3,660	59,978
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2009թ.	48,542	1,170	6,606	3,660	59,978
Տարվա մաշվածությունը	105,753	4,039	13,318	16,876	139,986
Օտարումներ	(240)	-	-	(1,206)	(1,446)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2009թ.	154,055	5,209	19,924	19,330	198,518
Հաշվեկնային արժեք					
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2008թ. (աուդիտ չանցած)	-	195,157	-	948	196,105
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2008թ.	1,789,214	1,425,791	157,818	89,468	3,462,291
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2009թ.	2,481,794	2,694,832	156,765	130,805	5,464,196

2009թ-ին Ընկերության կողմից փոխառությունների գծով 460,356 հազար դրամ գումարով կրած բոլոր ծախսերը ներառվել են հիմնական միջոցների ավելացումների կազմում 2009թ-ին (2008թ-ին՝ 184,201 հազար դրամ): 139,986 հազար դրամ գումարով մաշվածության ծախսը կապիտալացվել է հիմնական միջոցներին 2009թ-ին (2008թ-ին՝ 60,041 հազար դրամ):

2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, պղնձի և մոլիբդենի գների անկումից հետո, Ընկերությունը որոշեց, որ գոյություն ունի իր հիմնական միջոցների արժեզրկման հայտանիշ ու իրականացրեց արժեզրկման ստուգում, որի արդյունքում արժեզրկումից կորուստ չգրանցվեց: Դեկլարության գնահատմամբ 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արժեզրկման հայտանիշներ չկային, ինչը պայմանավորված է պղնձի և մոլիբդենի գների աճով 2009թ-ին:

7 Ոչ նյութական ակտիվներ

2007թ. հոկտեմբերին Ընկերության մայր ընկերությունը՝ «Արմենիան Քափըր Փրոգրամ» ՓԲԸ-ն Լիցենզավորման պայմանագիր է կնքել Առևտրի ու տնտեսական զարգացման նախարարության և Բնապահպանության նախարարության հետ (Իրավասու մարմիններ): Լիցենզավորման պայմանագրի համաձայն Իրավասու մարմինները մայր ընկերությանն են փոխանցել Թեղուտի պղնձ-մոլիբդենային հանքավայրի 105 միլիոն տոննա չափով պաշարների (տարեկան 7 տոննա) վերահսկման և շահագործման իրավունքը մինչև 2026թ.: 2008թ. ապրիլի 11-ին մայր ընկերությունը 70,000 հազար դրամ արժեքով Ընկերությանն է փոխանցել Թեղուտի պղնձ-մոլիբդենային հանքավայրի վերահսկման և շահագործման, ինչպես նաև Լիցենզավորման պայմանագրով նախատեսված մյուս բոլոր իրավունքներն ու պարտավորությունները:

8 Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով

Աղացի գնման համար 2,965,219 հազար դրամ գումարով (2008թ-ին՝ 2,724,021 հազար դրամ) կատարած կանխավճարը (տես՝ ծանոթագրություն 17(ա)) ներառվել է ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով կատարած կանխավճարների կազմում: Համաձայն պայմանագրի աղացի տրամադրման վերջնական ժամկետը 2011թ-ն է: «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ից ստացվող ֆինանսավորման հետաձգման արդյունքում (տես՝ ծանոթագրություն 2(դ)), 2009թ-ին Ընկերությունը սկսեց վարել բանակցություններ աղացի առք ու վաճառքի պայմանագրի պայմանների կատարման ժամանակավոր դադարեցման շուրջ՝ մինչև որ Ընկերությունը ձեռք կբերի բավարար ֆինանսավորում պայմանագրային գնի վճարումները շարունակելու համար: Առք ու վաճառքի պայմանագրի պայմանների համաձայն Ընկերությունը կարող է հետ չստանալ կատարած կանխավճարի էական մասը, եթե ի վիճակի չլինի շարունակել վճարումներն ըստ սկզբնական պայմանագրի պայմանների, ինչը կախված է ֆինանսավորման ձեռքբերումից: 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կնխավճարի գծով արժեզրկում չի ճանաչվել, քանի որ դեկլարությունն ակնկալում է ստանալ ֆինանսավորում «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի կողմից և շարունակել առք ու վաճառքի պայմանագրով ստանձնած պարտականությունների կատարումը:

9 Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ

Չճանաչված հետաձգված հարկային ակտիվներ

Հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել հետևյալ հոդվածների գծով.

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Հարկային վնասներ	5,057	-
Կանխավճարներ ոչ ընթացիկ ակտիվների գծով	138,111	-
	143,168	-

Հարկային վնասներն ենթակա են մարման 2014թ-ին: Այս հոդվածների գծով հետաձգված հարկային ակտիվներ չեն ճանաչվել, քանի որ անորոշ է, թե արդյոք առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց Ընկերությունը կկարողանա իրացնել այդ հոդվածներից ստացված օգուտը:

10 Պաշարներ

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Պահեստամասեր	31,829	13,730
Վառելիք	8,665	11,600
Այլ նյութեր	102,160	83,138
	142,654	108,468

11 Կանխավճարի տեսքով կատարած ֆինանսական ծախսեր

2008թ-ին Ընկերությունը «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ին վճարել է կանխավճար համաձայն 2008թ-ին կնքված վարկային պայմանագրի (տես՝ ծանոթագրություն 2(դ)): Վճարված ընդհանուր գումարը ճանաչվել է որպես կանխավճարի տեսքով կատարած ֆինանսական ծախս:

12 Կապիտալ և պահուստներ

(ա) Բաժնետիրական կապիտալ

<i>Բաժնետոմսերի քանակը, եթե այլ տեղեկատվություն նշված չէ</i>	Սովորական բաժնետոմսեր	
	2009թ.	2008թ.
Հայտարարված բաժնետոմսեր		
Անվանական արժեք	1,000 դրամ	1,000 դրամ
Թողարկում տարեսկզբին	3,100,100	100
Գրամական միջոցների դիմաց թողարկված	-	3,100,000
Թողարկում տարեվերջին, ամբողջովին վճարված	<u>3,100,100</u>	<u>3,100,100</u>

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժինները և քվեարկել Ընկերության բաժնետերերի ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս - մեկ ձայն սկզբունքով:

(բ) Ծահաբաժիններ

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն բաշխման ենթակա պահուստները սահմանափակվում են Ընկերության՝ Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն պատրաստված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլված չբաշխված շահույթի մնացորդով: 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չունի բաշխման ենթակա պահուստներ (2008թ-ին՝ զրո):

13 Վարկեր և փոխառություններ

Սույն ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն Ընկերության ամորտիզացված արժեքով չափվող տոկոսակիր վարկերի և փոխառությունների պայմանագրային պայմանների մասին: Տոկոսադրույքի, արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է ծանոթագրություն 16-ում:

Ստորև ներկայացված են չմարված վարկերի համար գործող պայմանները:

հազ. դրամ	Արժույթ	Անվանակ. տոկոսադր.	Մարման տարի	31 դեկտեմբերի 2009թ.		31 դեկտեմբերի 2008թ.	
				Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք	Անվանակ. արժեք	Հաշվեկշռ. արժեք
Գրավով չապահովված վարկ մայր ընկերությունից	ՀՀ դրամ	9%	2010	6,423,820	6,423,820	-	-
Գրավով չապահովված վարկ մայր ընկերությունից	ՀՀ դրամ	9%	2009	-	-	4,621,164	4,621,164
				<u>6,423,820</u>	<u>6,423,820</u>	<u>4,621,164</u>	<u>4,621,164</u>

14 Պահուստներ

հազ. դրամ	Անտառների վերականգնում
Մնացորդը տարեսգրին	52,408
Տարվա ընթացքում կատարած պահուստներ	34,073
Տարվա ընթացքում օգտագործված պահուստներ	(38,195)
Մնացորդը տարեվերջին	48,286
<i>Ոչ ընթացիկ</i>	-
<i>Ընթացիկ</i>	48,286
	48,286

2008թ-ին Ընկերությունը համաձայնության է եկել ՀՀ կառավարության հետ և համաձայնեցրել է ծառատունկի ժամկետները, որոնք պետք է փոխարինեն հանքի շահագործման նախապատրաստական աշխատանքների և գործարանի կառուցման ժամանակ կտրած ծառերն այլ տարածքներում: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ իր պարտավորությունը գնահատելիս՝ Ընկերությունը դիտարկել կտրած ծառերի ընդհանուր տարածքը, կտրած ծառերի և տնկման ենթակա ծառերի կառավարության հետ համաձայնեցված տարածքների հարաբերակցությունը, համաձայնեցված գործունեության ժամկետները և մոտավոր ծախսերը: Ծառատունկի տարածքի միավորի արժեքը գնահատելիս Ընկերությունը դիտարկել է 2009թ. ընթացքում ծառատունկի համար կնքված պայմանագրերի փաստացի գները:

15 Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Ծառայությունների և ակտիվների ձեռքբերման համար վճարվելիք գումարներ	69,333	239,726
Վճարվելիք աշխատավարձ	31,340	15,012
Այլ	15,681	11,548
	116,354	266,286

Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքերի հետ կապված Ընկերության ենթարկվածությունն արտարժույթի և իրացվելիության ռիսկերին ներկայացված է ծանոթագրություն 16-ում:

16 Ֆինանսական գործիքներ և ռիսկերի կառավարում

(ա) Ամփոփ ներկայացում

Ֆինանսական գործիքներն օգտագործելիս Ընկերությունն ենթարկում է հետևյալ ռիսկերին.

- վարկային ռիսկ
- իրացվելիության ռիսկ
- շուկայական ռիսկ

Սույն ծանոթագրությունում ներկայացված է տեղեկատվություն վերը նշված յուրաքանչյուր ռիսկին Ընկերության ենթարկվածության մասին, ռիսկերի չափման և կառավարման հետ կապված Ընկերության նպատակները, քաղաքականությունը և գործընթացները, ինչպես նաև կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը: Սույն ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված են վերը նշված ռիսկերին վերաբերող թվային բացահայտումները:

Ռիսկերի կառավարման հիմունքներ

Տնօրենների խորհուրդը պատասխանատվություն է կրում Ընկերության ռիսկերի կառավարման համակարգի մշակման և վերահսկողության համար:

Ընկերության ռիսկերի կառավարման քաղաքականության նպատակն է բացահայտել և վերլուծել այն ռիսկերը, որոնց ենթարկվում է Ընկերությունը, սահմանել ռիսկերի համապատասխան սահմանաչափեր և վերահսկման մեխանիզմներ, ինչպես նաև վերահսկել ռիսկերի մակարդակներն ու դրանց համապատասխանությունը որոշված սահմանաչափերին: Ռիսկերի կառավարման քաղաքականությունը և համակարգերը կանոնավոր կերպով վերանայվում են՝ շուկայական պայմանները և Ընկերության գործունեության փոփոխություններն արտացոլելու նպատակով: Դասընթացների, կառավարման ստանդարտների և ընթացակարգերի միջոցով Ընկերությունը նպատակ ունի ձևավորել վերահսկման կանոնակարգված ու կառուցողական միջավայր, որտեղ բոլոր աշխատակիցները հստակ պատկերացում կունենան իրենց դերերի և պարտականությունների մասին:

(բ) Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկը ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է, երբ պատվիրատուն կամ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմն ի վիճակի չի լինում կատարել իր պայմանագրային պարտականությունները Ընկերության նկատմամբ: Վարկային ռիսկն առաջանում է հիմնականում պատվիրատուներից ստացման ենթակա դեբիտորական պարտքերի գծով:

(i) Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր

Ֆինանսական ակտիվները, որոնց հետ կապված կարող է առաջանալ վարկային ռիսկ, հիմնականում ներառում են առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերը, դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները: Ընկերությունում կիրառվում են ընթացակարգեր, որոնք ապահովում են, որպեսզի ծառայությունները մատուցվեն համապատասխան վարկային պատմություն ունեցող հաճախորդներին, ինչը պարզվում է իրագրել կողմերին ուղղված հարցումների միջոցով:

Ընկերությունը ձևավորում է պահուստ արժեզրկման գծով, որն իրենից ներկայացնում է առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով կրած վնասների Ընկերության գնահատականը: Այս պահուստի հիմնական տարրը հատուկ վնասն է, որը վերաբերում է անհատական հիմունքով ռիսկի զգալի գործոն պարունակող պարտքերին:

Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքերի գծով պահուստային հաշիվները օգտագործվում են արժեզրկումից կորուստները գրանցելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Ընկերությունը համոզվում է, որ պարտքի վերադարձը հնարավոր չէ: Այդ դեպքերում գումարները գրանցվում են որպես անվերականգնելի և դուրս են գրվում ուղղակիորեն ֆինանսական ակտիվի դիմաց:

(ii) Ենթարկվածությունը վարկային ռիսկին

Ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը ներկայացնում է վարկային ռիսկին ենթարկվածության առավելագույն չափը: Ստորև ներկայացված է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ վարկային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը:

<i>Չարժեզրկված կամ ոչ ժամկետանց</i>	Հաշվեկշռային արժեք	
	2009թ.	2008թ.
հազ. դրամ		
Առևտրական և այլ դեբիտորական պարտքեր	1,208	42,093
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների	6,642	894
	7,850	42,987

(գ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկն ենթադրում է, որ Ընկերությունը կունենա դժվարություններ՝ իր ֆինանսական պարտավորությունների հետ կապված պարտականությունները կատարելիս, որոնց մարումը պահանջում է դրամական միջոցների կամ մեկ այլ ֆինանսական ակտիվի տրամադրում: Ընկերության կողմից իրացվելիության ռիսկի կառավարման մոտեցումն է մշտապես ապահովել հնարավորինս բավարար իրացվելիություն պահանջվող ժամկետներում պարտավորությունները մարելու համար՝ թե սովորական, թե արտասովոր պայմաններում՝ առանց անընդունելի վնասների հանգեցնելու կամ Ընկերության համբավը վտանգի ենթարկելու:

Ընկերության ընթացիկ պարտավորությունների (փոխառությունների) մեծամասնությունը վերաբերում է կապակցված կողմերին, այդ իսկ պատճառով, ղեկավարությունը գտնում է, որ դա Ընկերությանն ապահովում է բավարար ճկունությամբ՝ պարտավորությունների մարման ժամկետների տեսանկյունից և, արդյունքում, Ընկերությունը չի գրանցում դրամական միջոցների մնացորդների էական ավելցուկ:

Ստորև ներկայացված է ֆինանսական պարտավորությունների պայմանագրային ժամկետայնությունը, ներառյալ տոկոսների հաշվարկված վճարումները՝ առանց հաշվանցման համաձայնագրերի ազդեցության: Չի ակնկալվում, որ ժամկետայնության վերլուծությունում ներառված դրամական միջոցների հոսքերը կարող են առաջանալ շատ ավելի վաղ ժամկետներում կամ շատ ավելի տարբեր գումարների չափով:

2009թ.

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային գումար	Պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր	0-6 ամիս	6-12 ամիս
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	6,423,820	6,995,630	292,187	6,703,443
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	116,354	116,354	116,354	-
	6,540,174	7,111,984	408,541	6,703,443

2008թ.

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային գումար	Պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր	0-6 ամիս	6-12 ամիս
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Վարկեր և փոխառություններ	4,621,164	4,787,863	4,787,863	-
Առևտրական և այլ կրեդիտորական պարտքեր	266,286	266,286	266,286	-
	4,887,450	5,054,149	5,054,149	-

«ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ից ակնկալվող վարկը (տես՝ ծանոթագրություն 2(դ)) հիմնականում նախատեսված է համքը և արտադրական միջոցները շահագործման նախապատրաստելու համար, բացի այդ, դրա մի մասն ակնկալվում է օգտագործել մայր ընկերությունից ստացված վարկը վերաֆինանսավորելու նպատակով:

(դ) Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը Ընկերության եկամտի կամ նրա ֆինանսական գործիքների արժեքի փոփոխության ռիսկն է շուկայական գների, ներառյալ փոխարժեքի դրույքների և տոկոսադրույքների փոփոխության արդյունքում: Շուկայական ռիսկի կառավարման նպատակը ռիսկի այնպիսի կառավարումն ու վերահսկումն է, որը թույլ կտա պահպանել այս ռիսկին ենթարկվածության աստիճանն ընդունելի սահմաններում՝ միաժամանակ ապահովելով ռիսկի դիմաց եկամտաբերության օպտիմալացումը:

(i) Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկին Ընկերության ենթարկվածությունը կապված է ԱՄՆ դոլարով արտահայտված գումարների գծով պարտավորվածությունների հետ (տես՝ ծանոթագրություն 17(ա)): 2009թ. և 2008թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Ընկերությունը չուներ ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով արտահայտված էական ֆինանսական գործիքներ:

(ii) Տոկոսադրույքի ռիսկ

Տոկոսադրույքների փոփոխություններն ազդեցություն են ունենում հիմնականում վարկերի և փոխառությունների վրա՝ փոխելով վերջիններիս իրական արժեքը (ֆիքսված դրույքով պարտք) կամ դրանց գծով ակնկալվող դրամական միջոցների ապագա հոսքերը (փոփոխական դրույքով պարտք): Դեկավարությունը չի կիրառում ֆիքսված կամ փոփոխական դրույքների նկատմամբ Ընկերության ենթարկվածության չափը որոշող պաշտոնական քաղաքականություն: Այնուամենայնիվ, նոր վարկ կամ փոխառություն վերցնելիս դեկավարությունը հիմնվում է իր դատողությունների վրա՝ մինչև մարման ժամկետն ակնկալվող ժամանակաշրջանի ընթացքում ֆիքսված կամ փոփոխական դրույքներ կիրառելու նպատակահարմարության վերաբերյալ որոշում կայացնելիս:

Կառուցվածքը

Ստորև ներկայացված են հաշվետու ամսաթվի դրությամբ Ընկերության տոկոսակիր ֆինանսական պարտավորությունները՝ տոկոսադրույքի կտրվածքով:

հազ. դրամ	Հաշվեկշռային արժեք	
	2009թ.	2008թ.
Ֆիքսված դրույքով գործիքներ		
Ֆինանսական պարտավորություններ	6,423,820	4,621,164

(ե) Իրական արժեքի և հաշվեկշռային արժեքի համեմատություն

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքները մոտավորապես համապատասխանում են դրանց հաշվեկշռային արժեքներին: Իրական արժեքի որոշման հիմունքները ներկայացված են ծանոթագրություն 4-ում:

(զ) Կապիտալի կառավարում

Ընկերությունը չունի կապիտալի կառավարման ձևակերպված քաղաքականություն, սակայն դեկավարությունը ձգտում է ապահովել կապիտալի բավարար բազա՝ Ընկերության գործառնական և ռազմավարական պահանջները բավարարելու, ինչպես նաև շուկայի վստահությունը պահպանելու համար:

Տարվա ընթացքում կապիտալի կառավարման նկատմամբ կիրառվող Ընկերության մոտեցումը չի փոփոխվել: Ընկերության նկատմամբ չեն գործում կապիտալին կառավարմանը վերաբերող արտաքին պահանջներ:

Հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ Ընկերության պարտքի և կապիտալի հարաբերակցությունը կազմում էր՝

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Ընդամենը պարտավորություններ	6,658,343	5,091,238
Հանած՝ դրամական միուցները և դրանց համարժեքները	(6,642)	(894)
Զուտ պարտքը	<u>6,651,701</u>	<u>5,090,344</u>
Ընդամենը սեփական կապիտալ	2,986,183	3,040,310
Պարտքի և կապիտալի հարաբերակցությունը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>2.2</u>	<u>1.7</u>

17 Պարտավորվածություններ

(ա) Գումների գծով պարտավորվածություններ

Ընկերությունը պայմանագիր է կնքել և կատարել է կանխավճար (տես՝ ծանոթագրություն 8) աղացի գնման համար 2008թ-ին: Պայմանագրի ընդհանուր գինը կազմում է 47,000 հազար ԱՄՆ դոլար: Ընկերությունը կատարել է 9,674 հազար ԱՄՆ դոլար գումարով կանխավճար և 2009թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գնումի գծով պարտավորվածությունը կազմել է 37,326 հազար ԱՄՆ դոլար (31 դեկտեմբերի 2008թ.՝ 37,976 հազար դրամ): Վճարումը պետք է կատարվի և աղացը պետք է տրամադրվի Ընկերությանը մինչև 2011թ. հուլիսը:

(բ) Հանքի շահագործմանը վերաբերող պարտավորվածություններ

Լիցենզավորման պայմանագրի (տես՝ ծանոթագրություն 7) և ՀՀ կառավարության հետ համաձայնեցված բնապահպանական ծրագրերի համաձայն Ընկերությունը պարտավոր է՝

- ավարտել նախապատրաստական աշխատանքները և կատարել 35,000,000 հազար դրամ գումարով ներդրումներ Թեղուսի հանքի շահագործման համար մինչև 2011թ. հուլիսը և այնուհետև սկսել հանքի շահագործումը,
- սկսած 2008թ-ից վճարել 2,953 հազար դրամ գումարով տարեկան վճար բնապահպանության հիմնադրամին,
- տնկել անտառներ հանքի և ապագա գործարանի տարածքում կտրած ծառերի փոխարեն (տես՝ ծանոթագրություն 14):

18 Պայմանական դեպքեր

(ա) Ապահովագրություն

Հայաստանի Հանրապետությունում ապահովագրական համակարգը զարգացման փուլում է, և ապահովագրության շատ տեսակներ, որոնք լայնորեն տարածված են մյուս երկրներում, դեռ չեն կիրառվում Հայաստանում: Ընկերությունը չունի ամբողջական ապահովագրություն իր գործարանի և սարքավորումների համար, ինչպես նաև այն ապահովագրված չէ գործունեության ընդհատումից և երրորդ կողմերի նկատմամբ պարտավորություններից, որոնք կարող են առաջանալ գույքին կամ շրջակա միջավայրին վնաս հասցնելուց՝ Ընկերության տարածքում տեղի ունեցած պատահարների կամ վերջինիս գործունեության հետևանքով: Քանի դեռ Ընկերությունը համապատասխան ձևով ապահովագրված չէ,

գոյություն ունի ռիսկ, որ որոշակի ակտիվների կորուստը կամ ոչնչացումը կարող է անբարենպաստ էական ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության և ֆինանսական վիճակի վրա:

(բ) Իրավական պարտավորություններ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Ընկերությունը կարող է հանդես գալ որպես դատական գործերի, վարույթների և բողոքների կողմ: Գեկավարությունը գտնում է, որ ընդհանուր պարտավորությունը, եթե այդպիսին առաջանա նման վարույթների կամ բողոքների արդյունքում, էական ազդեցություն չի ունենա Ընկերության ֆինանսական վիճակի կամ ապագա գործառնությունների արդյունքների վրա:

(գ) Հարկային պարտավորվածություններ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է և բնորոշվում է օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հաճախակի փոփոխություններով, որոնք հաճախ հստակ չեն, հակասական են և տարբեր կերպ են մեկնաբանվում տարբեր հարկային մարմինների կողմից: Հարկերն ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության հարկային մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր և տուգանքներ: Հարկային օրենսդրության խախտման դեպքում հարկային մարմիններն իրավասու չեն սահմանել հարկերի գծով լրացուցիչ պարտավորություններ, եթե խախտման ամսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները Հայաստանում կարող են այլ երկրների համեմատությամբ ավելի մեծ և էական հարկային ռիսկ առաջացնել: Գեկավարությունը գտնում է, որ համապատասխանորեն է գնահատել հարկային պարտավորությունները՝ Հայաստանի գործող հարկային օրենսդրության իր մեկնաբանությունների, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների հիման վրա: Այնուամենայնիվ, համապատասխան իրավասու մարմինները կարող են ունենալ այլ մեկնաբանություններ, և հետևանքները կարող են լինել էական այս ֆինանսական հաշվետվությունների համար, եթե իրավասու մարմիններին հաջողվի գործադրել իրենց մեկնաբանությունները:

(դ) Շրջակա միջավայրի պահպանության

Շրջակա միջավայրի պահպանությունը կարգավորող օրենսդրությունը մշակման փուլում է Հայաստանում, և պետական մարմինների իրավասությունները շարունակաբար վերանայվում են: Ընկերությունը պարբերաբար գնահատում է իր պարտականությունները՝ համաձայն բնապահպանության գործող կանոնակարգերի: Պարտականությունները որոշելուց հետո, դրանք անմիջապես ճանաչվում են: Հնարավոր պարտավորությունները, որոնք կարող են առաջանալ գործող կանոնակարգերի, քաղաքացիական գործերի գծով դատական վարույթների կամ օրենսդրության փոփոխության հետևանքով, հնարավոր չէ գնահատել, սակայն դրանք կարող են էական լինել: Ներկային օրենսդրական միջավայրի պայմաններում գեկավարությունը գտնում է, որ Ընկերությունը չունի էական պարտավորություններ շրջակա միջավայրի պահպանության հետ կապված:

19 Գործառնական ռիսկեր

(ա) Հանքեր

Ըստ իրենց բնույթի հանքերն ենթակա են բազմաթիվ գործառնական ռիսկերի և գործոնների ազդեցության, որոնք, որպես կանոն, գտնվում են Ընկերության վերահսկողության սահմաններից դուրս և կարող են ազդեցություն ունենալ Ընկերության գործունեության, գործառնական արդյունքների և դրամական միջոցների հոսքերի վրա: Այս գործառնական ռիսկերը և գործոնները ներառում են, սակայն չեն սահմանափակվում՝ (i) գրունտի և ջրի անկանխատեսելի պայմաններով և ջրօգտագործման իրավունքների հետ կապված անբարենպաստ հայցերով, (ii) աշխարհագրական խնդիրներով, ներառյալ երկրաշարժերը և այլ բնական աղետները, (iii) մետալուրգիական և մշակման այլ գործընթացների հետ կապված խնդիրներով, (iv) արտասովոր եղանակային կամ գործառնական պայմաններով կամ այլ ֆորս-մաժորային իրադարձություններով, (v) հանքաքարի ակնկալվողից ցածր որակով կամ վերականգնման դրույքներով, (vi) վթարներով, (vii) կառավարության կողմից անհրաժեշտ թույլտվությունների ոչ ժամանակին կամ ընդհանրապես չտրամադրմամբ, (viii) դատական վարույթների արդյունքներով, ներառյալ ընդունված որոշումների բողոքարկմամբ, (ix) հետազոտման և մշակման աշխատանքների հետ կապված անորոշություններով, (x) փոխադրման ուշացումներով, (xi) աշխատանքային վիճաբանություններով, (xii) համապատասխան ապահովագրական փաթեթի ձեռք բերման անկարողությամբ, (xiii) նյութերի և սարքավորումների բացակայությամբ, (xiv) սարքավորումների և գործընթացների հետ կապված խափանումներով, որոնք պայմանավորված են գործունեության հատկորոշումների կամ ակնկալիքների հետ անհամապատասխանությամբ, (xv) անկանխատեսելի դժվարություններով՝ ձեռք բերված միավորումների համախմբման և ակնկալվող միասնության ձեռք բերման հետ կապված և (xvi) ֆինանսավորում ստանալու փորձերի արդյունքներով և ֆինանսական շուկայի պայմաններով:

(բ) Պղնձի և մոլիբդենի գների տատանումներ

Ընկերության ապագա ֆինանսական գործունեությունը զգալիորեն կախված է պղնձի գնից, որի վրա ազդեցություն ունեն Ընկերության վերահսկողության սահմաններից դուրս գտնվող բազմաթիվ գործոններ: Պղնձի առք ու վաճառքն իրականացվում է Լոնդոնի մետաղների բորսայում (LME), Նյու Յորքի ապրանքային բորսայում (ԱԲ) և Շանխայի ֆյուչերսների բորսայում (CME): Պղնձի գնի վրա էական ազդեցություն ունեն բազմաթիվ գործոններ, ներառյալ, (i) պղնձի պահանջարկը և առաջարկն աշխարհի մասշտաբով, (ii) համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերը, ինդուստրիալ արտադրության միտումները և բնակարանաշինության ու ավտոմոբիլային արդյունաբերության պայմանները, որոնցից բոլորը կորրելացվում են պղնձի պահանջարկի հետ, (iii) տնտեսական աճը և քաղաքական պայմանները Չինաստանում, որը դարձել է մաքուր պղնձի աշխարհի ամենախոշոր սպառողը և այլ խոշոր զարգացող տնտեսություններում, (iv) սպեկուլյատիվ ներդրումային դիրքերը պղնձի և պղնձի ֆյուչերսների հետ կապված, (v) փոխարինող նյութերի առկայությունը և արժեքը և (vi) արտարժույթի փոխարժեքի տատանումները, ներառյալ ԱՄՆ դոլարի համեմատական կայունությունը:

Ընկերության ապագա ֆինանսական գործունեությունը զգալիորեն կախված է նաև մոլիբդենի գնից: Մոլիբդենի գինը փոփոխական և ցիկլային է, նույնիսկ ավելին քան պղնձինը: Մոլիբդենի գնի վրա էական ազդեցություն ունեն բազմաթիվ գործոններ, ներառյալ, (i) մոլիբդենի պահանջարկը և առաջարկն աշխարհի մասշտաբով, (ii) համաշխարհային տնտեսության աճի տեմպերը, հատկապես շինարարության և ենթակառուցվածքների ոլորտում, որոնք պահանջում են պողպատի զգալի պաշարներ, (iii) որպես պղնձի արտադրության հավելյալ արտադրատեսակ արտադրվող մոլիբդենի ծավալները, (iv) պաշարների չափերը, (v) արտարժույթի փոխարժեքի տատանումները, ներառյալ ԱՄՆ դոլարի համեմատական կայունությունը և (vi) ԱՄՆ-ի և արտերկյա մրցակիցների արտադրական ծախսերը:

Մոլիբդենի պահանջարկը զգալիորեն կախված է համաշխարհային մասշտաբով պողպատի արդյունաբերությունից, որը այս մետաղը օգտագործում է որպես կարծրացնող և քայքայումը կանխարգելող նյութ: Մոլիբդենի արտադրության մոտավորապես 80 տոկոսը օգտագործվում է այս նպատակի համար: Մնացած պաշարներն օգտագործվում են մասնագիտացված քիմիկատների, մասնավորապես, կատալիզատորների, ջրագերծման ռեակտիվների, քսանյութերի արտադրությունում: Մոլիբդենի համաշխարհային արտադրության մոտավորապես 65 տոկոսը հանդիսանում է պղնձի արդյունահանման հավելյալ արտադրանք, որը համեմատաբար այդքան էլ զգայուն չէ մոլիբդենի գների նկատմամբ:

20 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

(ա) Վերահսկողություն

Ընկերության մայր ընկերությունն է Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված «Արմենիան Քափրը Փրոգրամ» ՓԲԸ-ն:

Ընկերության վերջնական վերահսկող անձը պրն. Վալերի Մեջլումյանն է:

Ընկերության մայր ընկերությունը ներկայացնում է հանրությանը մատչելի ֆինանսական հաշվետվություններ:

(բ) Գործարքներ ղեկավար անձնակազմի և նրանց ընտանիքների անդամների հետ

Տարվա ընթացքում ղեկավար անձնակազմը ստացել է ստորև ներկայացված վարձատրությունը:

հազ. դրամ	2009թ.	2008թ.
Աշխատավարձ և պարգևավճարներ	1,080	675

(գ) Գործարքներ այլ կապակցված անձանց հետ

Ստորև ներկայացված են Ընկերության գործարքներն այլ կապակցված կողմերի հետ:

(i) Այլ եկամուտ

հազ. դրամ	Գործարքի արժեքը	Գործարքի արժեքը	Մնացորդը	Մնացորդը
	2009թ.	2008թ.	2009թ.	2008թ.
Մայր ընկերություն	768	367	577	-
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	2,968	9,169	-	6,869

(ii) Գնումներ

հազ. դրամ	Գործարքի	Գործարքի	Մնացորդը	Մնացորդը
	արժեքը 2009թ.	արժեքը 2008թ.	2009թ.	2008թ.
Հիմնական միջոցների գնումներ				
Մայր ընկերություն	4,970	391,604	1,816	-
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	8,560	129,978	-	44,413
Ոչ նյութական ակտիվների գնումներ				
Մայր ընկերություն	-	70,000	-	-
Նյութերի գնումներ				
Մայր ընկերություն	14,792	343,573	5,492	(947,518)
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	14,172	21,267	3,186	5,347
Ստացված ծառայություններ և գործառնական վարձակալություն				
Մայր ընկերություն	74,076	37,744	44,946	-
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	200,248	136,061	5,379	32,870

Կապակցված կողմերի հետ գործարքների մնացորդներից ոչ մեկը գրավով ապահովված չէ:

(iii) Վարկեր

հազ. դրամ	Վարկի	Վարկի	Մնացորդը	Մնացորդը
	գումարը 2009թ.	գումարը 2008թ.	2009թ.	2008թ.
Ստացված վարկեր				
Մայր ընկերություն	1,920,300	5,214,555	6,423,820	4,621,164
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	-	118,163	-	-

Մայր ընկերությունից ստացված վարկի գծով կիրառվում է տարեկան 9% տոկոսադրույք, վարկն ենթակա է մարման 2010թ-ին:

հազ. դրամ	Վարկի գումարը	Վարկի գումարը
	2009թ.	2008թ.
Հաշվեգրված տոկոսներ		
Մայր ընկերություն	460,356	176,766
Մայր ընկերության այլ դուստր ընկերություններ	-	7,435

2008թ. հունիսին «ՎՏԲ Բանկ» ԲԲԸ-ի հետ կնքված պայմանագրի և նախատեսվող նոր վարկային պայմանագրի համաձայն (տես՝ ծանոթագրություն 2(դ)) Ընկերության մայր ընկերությունը, միջանկյալ մայր ընկերությունները և վերջնական վերահսկող անձը պետք է երաշխավորեն Ընկերության կողմից վարկի մարումը: